

Беручи до уваги викладене, можна зробити висновок, що органи прокуратури співпрацюють з підприємствами, лише коли іде мова про захист інтересів держави, а у суб'єкта, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, відсутні владні повноваження. При цьому ця співпраця полягає у праві прокурора витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, визначеному законом; отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування усні або письмові пояснення.

До питання про забезпечення позову в господарському процесі

Городницький П.С., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Петрина В.Н.

Стаття 1 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК) встановила, що основним завданням господарського судочинства є захист порушених або оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання [1]. Забезпечити ефективну реалізацію встановленого у ст. 1 ГПК завдання покликаний, зокрема, й інститут забезпечення позову, який призначений гарантувати належне виконання судових рішень, запобігати порушенню прав і заподіянно значних збитків заявникові, а також запобігати втраті доказів, необхідних для вирішення господарського спору по суті.

Інститут забезпечення позову має важливе значення для діяльності суб'єктів господарювання оскільки, як зазначає М. Ю. Картузов: «дозволяє гарантувати виконання прийнятого судового рішення, а також захистити майнові інтереси особи, що клопоче про їх вжиття» [2, с. 144]. У цьому зв'язку даний інститут досліджувався у працях багатьох правознавців, зокрема у працях С. С. Боровик, М. О. Абрамова, В. Е. Беляневич, М. Ю. Картузова, В. С. Петренка та інших.

Інститут забезпечення позову являє собою сукупність норм, що визначають заходи, спрямовані на запобігання можливим порушенням майнових прав чи охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання, що вживаються судом з власної ініціативи або за заявою сторони чи прокурора, які беруть участь у справі, якщо у них існують побоювання, що виконання ухваленого у справі рішення у майбутньому може виявитися утрудненим чи неможливим.

У п. 1 Постанови Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» зазначено, що особа, яка подала заяву про забезпечення позову, повинна обґрунтувати причини звернення із заявою про забезпечення позову [3]. Тобто умовою застосування заходів до забезпечення позову є достатньо обґрунтоване припущення, що майно, яке є у відповідача на момент пред'явлення позову до нього, може зникнути, зменшитися за кількістю або погіршитися за якістю на момент виконання рішення.

Достатнім обґрунтуванням для вжиття заходів до забезпечення позову є підтвердження доказами наявності фактичних обставин, з якими пов'язується застосування певного виду забезпечення позову. Про такі обставини може

свідчити вчинення відповідачем дій, спрямованих на ухилення від виконання зобов'язання після пред'явлення вимоги чи подання позову до суду (реалізація майна чи підготовчі дії до його реалізації, витрачання коштів не для здійснення розрахунків з позивачем, укладення договорів поруки чи застави за наявності невиконаного спірного зобов'язання тощо). Таким чином, коли існує загроза недобросовісної поведінки відповідача, що може порушити права заявника, то й існує реальна необхідність у житті заходів до забезпечення позову. У цьому зв'язку метою заходів до забезпечення позову можна вважати упередження несумлінних дій відповідача, який може сховати майно, продати, знищити або знецінити його.

Вичерпний перелік заходів до забезпечення позову встановлює ст. 67 ГПК. Цей перелік складають такі заходи до забезпечення позову:

- накладання арешту на майно або грошові суми, що належать відповідачу;
- заборона відповідачеві вчиняти певні дії;
- заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору;
- зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку [1].

Суть накладання арешту на майно як заходу до забезпечення позову полягає у тимчасовому позбавленні відповідача можливості відчужувати певне його індивідуально визначене майно, а в окремих випадках і в обмеженні відповідача можливості розпоряджання будь-яким чином таким майном та користування ним, коли, зокрема, в результаті його використання втрачаються корисні властивості речі, наприклад, коли користування майном може викликати істотне зниження його вартості.

Що стосується заборони відповідачеві вчиняти певні дії, то у п. 9 Постанови ВГСУ від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову» зазначено, що виносячи ухвалу про заборону відповідачеві вчиняти певні дії, господарський суд повинен точно визначити, які саме дії забороняються вчиняти.

Доцільно звернути увагу на те, що суд має право заборонити відповідачеві вчиняти будь-які дії; що ж до інших осіб, то їм господарський суд може заборонити вчиняти лише ті дії, що стосуються предмета спору [2, с. 163].

Щодо застосування способу забезпечення позову у вигляді зупинення стягнення на підставі виконавчого документа, стягнення за яким здійснюється у безспірному порядку, то нині цей спосіб може застосовуватися на підставі норм Закону України «Про виконавче провадження».

Складність застосування зазначених заходів полягає у необхідності дотримання балансу прав та інтересів учасників процесу, зважаючи на те, що вони є рівними перед законом та судом. Необхідність зваженого підходу в цих питаннях зумовлена тим, що життя зазначених заходів може завдати шкоду відповідачеві, а їх нежиття - спричинити збитки або неможливість виконання судового рішення позивачем [4, с. 207].

Таким чином, незважаючи на позитивну спрямованість застосування, зазначений законодавчий механізм в той же час може бути використаний заявником для завдання збитків конкурентам у бізнесі. Тому для уникнення зловживань правом у сфері використання заходів до забезпечення позову, заява про їх застосування має бути обґрунтованою та підтвердженою фактичними даними. Таке правило, на нашу думку, має бути закріплено в розділі X ГПК.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, Т. В. Степанова та ін.; за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Каргузова. - Х.: Одиссей, 2012. - 400 с.

3. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 16 «Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0016600-11>
4. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О. І. Харитонові. - К.: Істина, 2009. - 360 с.